

اخلاق در حسابداری**کاظم مرادی**

دانشجوی کارشناس ارشد حسابداری مدیریت موسسه آموزش عالی پرندک
Kazem.moradi1991@gmail.com

علی محمدی

دانشجوی کارشناس ارشد حسابداری مدیریت موسسه آموزش عالی پرندک
Mohamdi.ali68@gmail.com

امیر فرزانه فر

دانشجوی کارشناس ارشد حسابداری مدیریت موسسه آموزش عالی پرندک
afarzanefar@gmail.com

رضا غنی زاده

دانشجوی کارشناس ارشد حسابداری مدیریت موسسه آموزش عالی پرندک
Reza.ghanizadeh71@yahoo.com

چکیده

حسابداری امروزه یکی از حرف های حیاتی اقتصاد دنیا است. هدف های اصلی و اساسی آن ارائه اطلاعات درباره امور اقتصادی یک شخص یا سازمان در قالب صورت ها و گزارش های مالی می باشد. این اطلاعات جهت تصمیم گیری استفاده کنندگان صورت های مالی قرار می گیرد . بنابراین برجستگی متمایز حرفه حسابداری ، پذیرش مسئولیت نسبت به عموم است . اطلاعات ارائه شده توسط حسابداران باید به طور قابل توجهی کارآمد ، قابل اتکاء ، واقعی و بی غرضانه باشد . از این رو کسانی که در رشته حسابداری به فعالیت مشغول هستند علاوه بر داشتن تخصص و صلاحیت حرفه ای ، باید از درجه بالایی از صداقت و درستکاری حرفه ای نیز برخوردار باشد . در نتیجه اخلاق حسابداری برای حسابداران حرفه ای و کسانی که به خدمات حسابداری تکیه دارند اهمیت زیادی دارد و وجود اصول اخلاقی و قوانین که اعضای آن را ملزم نماید از سطحی از خویشتنداری برخوردار شوند که ماورای الزامات قانونی و مقررات باشد ضروری است . این مقاله پژوهش های انجام شده در مورد اخلاق را مرور و بررسی می کند.

کلمات کلیدی: اخلاق ، اخلاق حسابداری ، اخلاق حرفه ای

۱. مقدمه

سقوط انرون یکی از بزرگترین فروپاشی های سده گذشته و سده اخیر است که منشأ اصلاحات بزرگی در موضوع حاکمیت شرکتی در سراسر جهان شده و تاثیر عمیقی بر حرفه حسابرسی داشته است. بررسی فروپاشی این شرکت حاوی نکات حائز اهمیتی است که یکی از اساسی ترین آنها ضعفهای کنترل داخلی و گزارشگری مالی است که حاصل سقوط اخلاقی درون سازمان و حسابرسان شرکت است. انرون یک شرکت فعال در بخش انرژی بود که کنت لی در هوستون امریکا آن را تاسیس کرد. این شرکت در سال ۱۹۸۵ با ادغام دو شرکت لوله گذاری گاز به وجود آمد و در یک دوره ۱۶ ساله از واحدی نسبتاً کوچک به یک شرکت بزرگ انرژی در سطح بین المللی تبدیل شد. در سال ۲۰۰۱ فروپاشی انرون سراسر دنیا را بهت زده کرد.

مشکلات اخلاق حرفه‌ای درون‌سازمانی این شرکت، بدان معنا بود که افراد مسئول شرکت با شخصیت ضعیف خود نداشتن استانداردهای اخلاقی مناسب، جو فرهنگی و اخلاقی خاصی را در درون شرکت رواج دادند که در آن پنهانکاری، قانون‌شکنی و رفتار تقلب‌آمیزسکه رایج شده و یا حداقل نادیده گرفته می‌شد. در برخی از موارد مدیران ارشد شرکت انگیزه‌هایی را ایجاد کردند که براساس آن، کارکنان به بهای لطمه زدن به استانداردها و معیارهای اخلاقی و اهداف استراتژیک شرکت، و سهامداران آن، به دنبال منافع شخصی خود بودند.

در شرکت انرون، ارزشیابی عملکرد براساس ارزشهای مقرر شده، احترام، صداقت، برقراری ارتباط با دیگران و برتری بود. لکن کارکنان خیلی زود دریافتند که تنها دو معیار واقعی برای عملکرد آنها وجود دارد؛ مقدار سودی که می‌توانند ایجاد کنند و تملق و چاپلوسی مدیران و سرپرستان.

در دنیای خارج از شرکت، انرون به مثابه شهروندی قابل اعتماد، بسیار پایبند به اخلاقیات، پرافتخار و مسئول به نظر می‌رسید، ولی متأسفانه نه تنها برای سرمایه‌گذاران بلکه برای کارکنان انرون هم عملکرد اخلاقی شرکت، بسیار دور از تصویری بود که به جهان نشان داده می‌شد و ارزشهای اصلی انرون، چیزی جز فریب، تکبر، پنهانکاری و نفع شخصی صرف نبود.

یکی از ضعفهای اساسی در شرکت انرون، مشکلات اخلاقی و فرهنگی بود که از صدر تا ذیل مسئولان شرکت را فراگرفته بود. تیم مدیریت (هیئت‌مدیره و مدیرعامل) انرون، متکبر، خودخواه، بلندپرواز و پشت هم‌انداز بودند. حتی برخی عقیده داشتند کنت لی (موسس شرکت) بیشتر شبیه رهبر یک فرقه است و کارکنان برای هر حرف او چاپلوسی و تملق می‌کردند و همچون برده از او تبعیت می‌نمودند. هیئت‌مدیره متشکل از افرادی بود که دارای شخصیت اخلاقی ضعیفی بودند و به انجام کارهای تقلب‌آمیز، تمایل داشتند و این موضوع علت اصلی شکست شرکت انرون بود.

رفتارهای غیراخلاقی و فرهنگی، به عنوان علائم با اهمیت هشدار دهنده ضعف شدید حاکمیت شرکتی تلقی می‌شوند که ممکن است منجر به شکست و فروپاشی هر شرکتی شود. قدرت نامحدود مدیرعامل مشکلی بزرگ و از علائم ضعف حاکمیت شرکتی است. در شرکت انرون سمت و وظایف رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل برعهده یک فرد بود و مدیرعامل از اختیارات نامحدودی برخوردار بود. افزون بر آن، مدیران غیرموظف فاقد ویژگی استقلال بودند و عملکرد آنها بسیار ضعیف بود این شرکت، منافع یک فعالیت مشترک با شرکت بلاک بویستر ویدئو (Blockbuster Video) را که هرگز تحقق پیدا نکرد، شناسایی و در صورتهای مالی منعکس کرد. در اقدام دیگری در بین سالهای ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۰ به حساب آرایی و حساب سازی برای تحریف سود و اصلاح سود هر سهم (EPS) دست زد. این تحریف با حذف سه مورد بدهی و متقابلاً هزینه‌های ذریبط، صورت گرفت. توجه زیاد به سود هر سهم عاملی برای این انحطاط بود که در یک سیستم حاکمیت شرکتی ضعیف فرصت بروز

پیدا کرده بود. هرچند توجه بازار سرمایه به سود هر سهم یکی از انگیزه‌های مدیران برای هموارسازی و مدیریت سود و دستکاری ارقام صورتهای مالی است، لیکن این موضوع در مورد انرون با شدت بیشتری مطرح بود. در شرایط ضعف حاکمیت شرکتی، در انرون، انگیزه و فرصت دستکاری سود و تحریف صورتهای مالی بسیار گسترده بود. نه تنها برای مناسب نشان دادن سود هر سهم، سود دستکاری می‌شد بلکه بررسیهای بعدی نشان داد که مدیران انرون با ایجاد چند سازمان خارج از ترازنامه مبالغ زیادی بدهی را از صورتهای مالی حذف کرده‌اند. این عمل نمونه روشنی از مدیریت فریب‌آمیز، از پیش برنامه‌ریزی شده و غیراخلاقی است که در بستر سیستم ضعیف حاکمیت شرکتی فرصت رشد یافته است.

در اینجا این سؤال مطرح می‌شود که چرا حساب‌برسان مستقل انرون اجازه دادند که چنین اقدامهایی صورت گیرد؟ آنها باید از این اقدامها آگاه بوده باشند. مشکل چه بود؟

پاسخ روشن است؛ سقوط اخلاق حرفه‌ای.

۲-۱. تاریخچه و ادبیات تحقیق:

لوکا پاچیولی، "پدر حسابداری"، در اولین کتاب خود به نام *Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proportionalita* که در سال ۱۴۹۴ منتشر شد از اخلاق حسابداری نوشته است. استانداردهای اخلاقی از آن زمان تا کنون از طریق گروه‌های دولتی، سازمان‌های حرفه‌ای و شرکت‌های مستقل توسعه یافته است. نتیجه کار این گروه‌های مختلف حسابداری منجر به ایجاد کدهایی در زمینه اخلاق شده است. حسابداران باید این منشور اخلاقی که توسط تشکل حرفه‌ای که در آن عضو هستند رعایت کنند.

در پایان نامه‌ای با عنوان تاثیر جنسیت، مقطع تحصیلی، دینداری و سابقه کار بر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران در ایران مشخص شده بین معیارهای اخلاقی زنان و مردان، دانشجویان دارای سابقه کار و بدون سابقه کار تفاوت معنی‌داری وجود دارد [۱]

در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل اثرگذار بر معیارهای اخلاقی حسابداران در ایران مشخص گردیده آشنایی با آیین رفتار حرفه‌ای را می‌توان با کاهش مصلحت‌گرایی دانشجویان حسابداری مرتبط دانست. همچنین، این تحقیق نشان داد که معیارهای اخلاقی دانشجویان حسابداری مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد حسابداری در ایران در سطح بالایی قرار ندارد. [۲]

در تحقیقی رابطه بین نیت حسابداران و سطح توسعه اخلاقی آنها مورد بررسی واقع شده که مشخص گردیده نیت حسابداران برای انجام یک عمل اخلاقی وابسته به سطح توسعه اخلاقیشان می‌باشد. [۳]

۲. حرفه حسابداری :

حسابداری ، اختراع بشر و نتیجه توافقات بشری است . حسابداری ، عبارت است از مجموعه قواعد و روشهایی که با به کارگیری آنها ، اطلاعات مالی و اقتصادی یک موسسه گردآوری ، طبقه بندی و به شکل گزارش های حسابداری تلخیص می شود و برای تصمیم گیر در اختیار اشخاص علاقمند و ذینفع قرار می گیرد. این اشخاص می توانند از وضعیت مالی ، نتایج عملیات و همچنین دورنمای آینده موسسه مطلع شوند [۴]

ویژگی هر حرفه عبارت است از : الف پذیرش وظیفه خدمت به جامعه ، ب : وجود حداقل شرایط از پیش تعیین شده برای ورود به حرفه ، از جمله مهارت های تخصصی لازم که از طریق آموزش و تجربه بدست می آید ، ج : پایبندی اعضای حرفه به مجموعه اصول ، ضوابط و ارزش های مربوط در آن حرفه [۵]

از آنجا که حسابداری دارای ویژگی های فوق می باشد و مهارتی است که نیازمند خبرگی بوده و مشتریانی دارد که وابسته به این خبرگی هستند ، در نتیجه به عنوان یک حرفه تلقی می شود . برای حرفه ای بودن ، حسابدار متعهد می شود تا مراقب منافع مشتریان مختلف خود باشد [۶]

حسابداری در دنیای پیشرفته اقتصادی امروز حرفه ای است حیاتی ، زیرا سامانه اقتصادی جاری بدون آن نمی تواند ، وجود داشته باشد. اگر هیچ روش وفنی برای محاسبه ثروت و کالای موجود در دنیا و نحوه توزیع آنها موجود نباشد ، تجارت و بازرگانی متوقف خواهد شد . کارایی بازارهای مالی ، منوط به این است که کعاملات خود را بر مبنای تصویر درستی از ارزش های مالی دارایی های مورد معاوضه انجام دهند و این تصاویر فقط توسط حسابداران ترسیم می گردند. [۶]

روابط قوی ، حق مالکیت ها ، ادعای مالکیت ها ، ارزیابی ها ، دریافتی ها و بدهی ها ، همه و همه ، مفاهیم اجتماعی ذهنی ای هستند که مشخص می کنند چه کسی ، مالک چیست و چه کسی به چه میزان و به چه فردی بدهکار است . تمام این مفاهیم توسط حسابداران و دفترداران تعریف و ردیابی می شود .

از آنجایی که فعالیت های مالی برای بقای دنیای فعلی ما ضروری هستند و حسابداری این فعالیت ها را تسهیل می کند؛ از این رو حسابداری به عنوان یک حرفه سودمند تلقی شده و به خاطر نقش اساسی اش در ردیابی شبکه بزرگ و مبهم روابط مالی پیچیده در دنیای اقتصادی امروز ، به یک حرفه خدماتی حساس تبدیل شده که همچون دیگر حرفه ها دارای فرمان های اخلاقی می باشد .

۳. اخلاق :

واژه اخلاق همانند دو واژه *mooral* ، *ethics* دو کاربرد متمایز دارد. گاهی اخلاق مشابه دو واژه انگلیسی یاد شده به معنای خلق و خوی ، رفتار عادت شده و مزاج به کار می رود گاهی نیز به معنای عادت و سنجیه به کار می رود . معنای دیگر این واژه ها دانشی است که از حسن و قبح و خوبی و بدی رفتار بحث می کند. اخلاق حرفه ای نیز به دو معنا اطلاق می شود : خلق و خوی حرفه ای و دانشی که از مسایل اخلاق حرفه ای در کسب و کار بحث می کند . [۷]

از دیدگاه دوسکا رفتار اخلاقی عبارت است از اصولی در جهت تشویق افراد برای انجام عملی که ایجاد می کند [۸]

اقتصاد ، مدیریت و حسابداری

اخلاق می تواند به عنوان شاخه ای از فلسفه به میزان نگرانی در مورد رفتار انسان در خصوص درست و بدون خطا بودن کارها، نیکی و بدی، نیت و عواقب چنین اقدامهایی تعریف شود [۹]

اخلاق ممکن است به طور کلی به عنوان مجموعه ای از اصول ارزشها تعریف شود. برای مثال از مجموعه های تجویز شده از اصول اخلاقی یا ارزشها در این سطح می توان به قوانین و مقررات، اصول مذهبی، منشور اخلاق کسب و کار برای حرفه ای ها و گروه های صنعتی و منشور رفتار درون سازمانی اشاره کرد [۱۰]. به عبارت دیگر، اخلاق مجموعه ای از معیارهای دستوری است برای قضاوت در این باره که آیا چیزی درست است یا خیر [۱۱]

۳-۱. اخلاق حرفه ای :

تعریف جامع و کاملی از حرفه و حرفه ای گرایی که مورد پذیرش همگان باشد وجود ندارد. اما در معنای متعارف و لغت نامه ای، به مشاغلی حرفه گفته می شود که نوع مشخصی از خدمات تخصصی را به جامعه عرضه می کنند که ایفای آن نوع خدمت، مستلزم گذراندن دوره های تحصیلی تخصصی (معمولا دانشگاهی)، کسب مهارت و داشتن تجربه کافی است. یکی از ضوابط شناخت مشاغل به عنوان حرفه معتبر اجتماعی، وجود اصول و ضوابط اخلاقی خاص برای شاغلین و چگونگی انجام دادن خدمات است که به آن اشتغال دارند.

اخلاق حرفه ای رشته ای از اخلاق کاربردی و حاوی نظام ارزشی و باورهای جمعی صاحبان یک حرفه است که بر چگونگی رفتار، اعمال و مسئولیت های اعضای آن در حرفه در مقابل جامعه، در مقابل یکدیگر و در مقابل اشخاصی که از خدمات شاغلین در آن حرفه استفاده می کنند، حاکمیت دارد. [۱۲]

عناصر دانش اخلاق حرفه ای را بدین گونه بیان می کند: [۷]

- هویت علم ودانش بودن
- نقش کاربردی
- سابقه حرفه ای
- بومی و فرهنگی وابسته بودن
- اسلامی بودن و هویت واسطه ای بین وحی و ذهن و زبان مخاطبان
- دانش انسانی
- زبان روشن انگیزشی
- رویکرد میان رشته ای

۳-۲. اخلاق کسب و کار :

اخلاق کسب و کار، به معنی شناخت درست از نادرست در محیط کار و نگاه انجام درست و ترک نادرست است. اخلاق کسب و کار، به عنوان شاخه ای از دانش مدیریت، از زمان پدیدار شده نهضت مسئولیت اجتماعی در دهه ۱۹۶۰ پدیدار شد. در این دهه جنبش های آگاهی بخش اجتماعی، انتظارات مردم را از سازمانها بالا برده و آنها را به این نتیجه رسانده بود که سازمانها باید از امکانات وسیع مالی و نفوذ اجتماعی خود برای رفع مشکلات اجتماعی، مثل فقر خشونت، حفاظت از محیط زیست،

تساوی حقوق، بهداشت عمومی و بهبود وضع تحصیلات استفاده کنند. مردم برای باور بودند که چوم شرکت ها و موسسات با استفاده از منابع کشور به سود دست می یابند، به کشور بدهکار و مدیون هستند و بایستی برای بهبود اوضاع اجتماعی تلاش کنند. [۱۳]

طرفداران اخلاق کسب و کار در دو دسته قرار می گیرند. افرادی مانند چپل بر این باورند که رعایت اخلاق کسب و کار، باعث افزودن ارزش به سهامداران شده که ابزاری برای دستیابی به هدف بیشینه کردن سود است (دیدگاه اخلاق ابزاری). در مقابل عده ای، دیدگاه غیر ابزاری داشته اند و معتقدند که سازمان باید گذشته از ملاحظات مالی و اخلاقی کسب و کار، به دلیل آنکه ماهیت این کار درست است، آن را رعایت کند. [۱۴]

۳-۳. اصول اخلاق حسابداری:

لازمه دستیابی به اهداف حرفه حسابداری توسط حسابداران حرفه ای، پایبندی به اصول بنیادی اخلاقی حسابداری است. هر یک از انجمنهای حرفهای حسابداری، اصول اخلاقی خاص خود را تدوین مینمایند که شباهتهای زیادی به هم داشته و همگی کارآمدی، قابلیت اعتماد، حرفه ای بودن و اعتبار خدمات حسابداری را تأمین مینمایند. اصول اخلاقی حسابداری که کم و بیش مورد اتفاق نظر همه انجمنهای حرفهای حسابداری بوده و رعایت آنها، موجب تأمین اهداف این حرفه میگردد به شرح زیر است: [۱۵]

الف) درستکاری: حسابدار حرفهای در انجام خدمات حرفهای خود باید درستکار باشد.

ب) بی طرفی: حسابدار حرفهای باید بیطرف باشد و نبای د اجازه دهد هیچ گونه پیش داوری، جانبداری، تضاد منافع یا نفوذ دیگران، بیطرفی او را در ارائه خدمات حرفهای مخدوش کند.

ج) صلاحیت و مراقبت حرفه ای: حسابدار حرفهای باید خدمات حرفه ای را با دقت، شایستگی و پشتکار انجام دهد. وی همواره موظف است میزان دانش و مهارت حرفه ای خود را در سطحی نگاه دارد که بتوان اطمینان حاصل کرد، خدمات وی به گونه ای قابل قبول و مبتنی بر آخرین تحولات در حرفه و قوانین و مقررات ارائه میشود.

د) راز داری: حسابدار حرفهای باید به محرمانه بودن اطلاعاتی که در جریان ارائه خدمات حرفه ای خود به دست می آورد توجه کند و نباید چنین اطلاعاتی را بدون مجوز صریح صاحبکار یا کارفرما، استفاده و یا افشاء کند؛ مگر آنکه از نظر قانونی یا حرفه ای حق و یا مس وولیت افشای آن را داشته باشد.

ه) رفتار حرفه ای: حسابدار حرفه ای باید به گونهای عمل کند که با حسن شهرت حرفهای او سازگار باشد و از انجام اعمالی که اعتبار حرفه او را مخدوش میکند، بپرهیزد.

و) اصول و ضوابط حرفه ای: حسابدار حرفه ای باید خدمات حرفه ای را مطابق اصول و ضوابط حرفه ای مربوط انجام دهد و همچنین درخواستهای صاحبکار یا کارفرمای خود را به گونه ای با مهارت و دقت انجام دهد که با الزامات درستکاری، بی طرفی و نیز استقلال حسابداران حرفهای مستقل، سازگار باشد.

۳-۴. مشکلات اخلاقی معاصر در حسابداری: [۱۶]

تمرکز واحد های تجاری بر کسب حداکثر سود، چالشهای رقابتی، تاکید بر نتایج کوتاه مدت و نوقع آنان به دریافت خدمات متنوع حسابداری، حسابداران را در محیطی مملو از تضاد و فشار قرار داده که منجر به پیامدهای غیر اخلاقی برای آنها گردیده است. در ذیل به بررسی آنها پرداخته می شود:

__ بازار رقابتی خدمات حسابداری

بازار رقابتی دنیای اقتصادی امروز علیرغم فواید و مزایایی که برای مشتریان در جهت استفاده از محصولات با کیفیت بهتر و قیمت پایین تر داشته، پیامدهای غیر اخلاقی زیادی نیز برای رقابت کنندگان عرضه کالا و خدمات در پی داشته است. حرفه حسابداری نیز در بازار رقابتی برای عرضه خدمات حسابداری کم و بیش با معضلات اخلاقی روبه رو بوده است. دو اصل >> استقلال و بی طرفی << و نیز درستکاری که باید در ارائه خدمات حسابداری رعایت شوند و بدین وسیله، کیفیت این خدمات را افزایش دهند. در بازار کنونی، دچار خدشه شده است. اکنون در شرایط بازار رقابتی، فرآیند جذب مشتریان جدید و حفظ مشتریان فعلی هزینه بر و وقت گیر شده است و چنین استنباط می شود که با یافتن مشتری جدید، شرکت خدمات حسابداری، مایل است که او را برای سالها حفظ نماید تا از منافع ارائه خدمات به وی، هزینه های سنگین بازاریابی شرکت را جبران نماید. حتی اگر عملکرد یکی از اعضای شرکت منجر به از دست دادن مشتری گردد، شرکت برخورد مناسبی با وی نخواهد داشت. این فشارها در زمینه نگهداری مشتری در ساختار رقابتی بازار، منجر شده است که اصل استقلال در خدمات حسابداری نظیر حسابرسی زیر سوال برود و در برخی موارد استقلال حسابرس کاهش یابد؛ چرا که حسابرس همیشه نگران از درست دادن شغلش می باشد و خدمات را طوری ارائه می کند که مطلوب نظر مشتری باشد و در نتیجه مشتری حفظ گردد. دومین پیامد غیر اخلاقی بازار رقابتی، مخدوش شدن >> صداقت و درستکاری << در انجام خدمات حسابداری می باشد. این صدمه ناشی از اعمال قیمت ها است. دو نوع انحراف در بازار امروز رایج شده است:

- قیمت گذاری خدمات حسابداری به میزان کمتر از واقع و

- تخفیفات نسبت به تعرفه خدمات حسابداری

بسیاری از مؤسسات خدمات مالی، سیاست قیمتگذاری پایین خدمات را به عنوان یک ابزار نفوذی در بازار قرار داده اند که انگیزه و صداقت این شرکتها باید مورد بررسی قرار گیرد. اینکه شرکتی با اعمال این سیاستها تمایل به تحمل زیان ناشی از انجام خدمات داشته باشد، منطقی نیست؛ بلکه فرض عملیتر این است که شرکتها، هزینه های انجام خدمات را به بهای از دست دادن کیفیت آنها، پایین میآورند تا متحمل زیان نگردند.

نوع دوم انحراف قیمت‌های بازار خدمات مالی، تخفیفات قابل توجهی است که نسبت به سطح استاندارد دستمزدها داده میشود. رشد فزاینده این کار نیز بر مبنای منطق حرفه ای قابل توجیه نبوده و صداقت حرفه ای را زیر سؤال می برد. اینجاست که ضرورت ایجاد چارچوبهای عملی برای حرفه، توسط گروه های فنی حسابداران خبره و لزوم به کارگیری معیارهای حرفه‌ای، برای جلوگیری از انجام کارهایی نظیر اینها که به صداقت حرفه ای آسیب میرسانند، بیش از پیش احساس می گردد.

۲- تمرکز واحدهای تجاری برای حداکثر رساندن سود

در سالهای اخیر، حرفه حسابداری که یک حرفه مفید و شرافتمند بوده تحت تاثیر فشارهای محیطی، تحقیر شده است. شرکتهای بزرگ برای گزارش سود بیشتر و فریب سرمایه گذاران، متوسل به تقلب های حسابداری شده اند. شرکت های مشهور و بلند آوازه و مدیران عالی اجرایی، کارگردانان و اداره کنندگان چنین تقلب هایی بوده اند که تضعیف تجارت و بازرگانی را در پی داشته اند. شرکتهایی نظیر اندرون، تایکو و ورد کام نمونه هایی از نمای بلند رفتار غیراخلاقی بوده اند. در این شرکتهای اخلاق به خاطر سود نادیده گرفته شده است. توجیه آنها این بوده که هدف یک شرکت حداکثر کردن سود برای سهامداران آن حتی به قیمت قربانی شدن اخلاق می باشد. از نظر آنها فزون خواهی و حرص در تجارت، امر مطلوبی شمرده می شود و آن را موجب فعالیت و حرکت افراد در نتیجه دستیابی به سود بیشتر تلقی می کنند. به نظر آنها با القاء قوانین اخلاقی انگیزه افراد برای پیشرفت کم شده و شرکت ها ضعیف می گردند. اما باور فوق، کوهه بینانه است، زیرا انگیزه های فراتر از سود نیز می توانند محرک افراد باشد و به خاطر سود نمی توان به هر کاری دست زد و مرتکب رفتار غیر اخلاقی شد. هدف شرکت ها و کارکنان آنها باید افزایش ثروت مالکان شرکت باشد نه فقط سود آنها. ثروت افراد، چیزی فراتر از سود (افزایش درآمد) است. نام نیک، محترم بودن، جلب اعتماد عموم، آرامش درونی و روحی و ارضاء روانی که به دنبال صداقت و شرافتمندی حاصل می شوند از برترین ثروت های بشری می باشند. حقیقت این است که زندگی شرافتمندانه رضایت بخش تر از شهرت و ثروت است و اعتماد عمومی در بلندمدت با رفتار اخلاقی در تجارت، جلب گردیده که این خود می تواند موجب ایجاد منافع درازمدت شود.

۲- تنوع خدمات حسابداری

درحالی که نقش اصلی حسابداران تهیه تصویری از وضعیت و عملکرد مالی یک واحد تجاری است ، آنها نقش های دیگری مانند حسابرسی ، حسابداری مدیریت ، حسابداری مالیاتی ، برنامه ریزی مالی و مشاوره مالی را ایفا می نمایند . ایفای همه این نقش ها ، به ویژه مشاوره مالی و برنامه ریزی مالی ، موجب گردید تا حرفه حسابداری از یک حرفه سنتی ، که بیشتر نقش گزارشگری و حسابداری را به عهده داشت به سمت و سوی حرفه کارافرینی مشاوره ، طرحی و برنامه ریزی مالی حرکت نماید . بسیاری بر این عقیده اند که این دگرگونی منجر به ایجاد بحران برای حسابداران شده است .

این در حالی است که جامعه به گزارش های حسابرسی درست و صحیح نیازمند است . اگر ارائه این گزارش ها سودمند نباشد، یکی از وظایف بزرگ حسابداری که همان حسابرسی است رها می گردد. به هر حال این خلا باید با انجام خدمات حسابرسی و رعایت الزمات اخلاقی حسابرسی حرفه ای ، پر گردد.

۳-۵. حل مسائل و مشکلات اخلاقی در حسابداری :

اقتصاد، مدیریت و حسابداری

حسابداران مسائل اخلاقی را چگونه حل می کنند؟ علاوه بر استانداردهای آئین نامه اخلاقی که بیشتر در باره محتوای رفتار اخلاقی و کمتر درباره فرآیند آن می باشند. گام هایی وجود دارد که ممکن است در حل مسائل اخلاقی که در زندگی حرفه ای خود برخورد می کنید، آنها را بکار گیرید. [۱۷] یک مدل هشت مرحله ای برای برخورد با مسائل اخلاقی به شرح زیر مطرح کرده اند:

- حقایق را مشخص کنید
- موضوعات اخلاقی و ذی نفعان مرتبط با آن را مشخص کنید .
- هنجارها، اصول و ارزش های مربوط به موقعیت مورد نظر را تعریف کنید .
- گزینه های مختلف فعالیت را مشخص کنید .
- بهترین گزینه مرتب با هنجارها، اصول و ارزش ها را انتخاب کنید .
- پیامد های هر گزینه ممکن را ارزیابی کنید.
- در صورت امکان با فرد مورد اعتمادی در رابطه با منافع هر گزینه مشورت کنید .
- یکی از گزینه ها را به عنوان گزینه مناسب انتخاب کنید

۳-۶. نتایج و بحث روی نتایج :

در مقاله ای عنوان اخلاق حسابداری چنین نتیجه گیری می شود که آینده حرفه حسابداری به رهبری اخلاقی توسط حسابداران حرفه ای ورهبران این حرفه بستگی دارد. لازم است تا آنها با تبیین اهمیت معیارهای اخلاقی والا و آموزش ضرورت درستکاری فردی، حسابداران فعلی و آتی را به سوی شرافتمندی سوق دهند. بدیهی است با انجام این کار این اطمینان محقق خواهد شد که در آتیه حرفه حسابداری بتواند به نقش تاریخی خود در رشد عادلانه اقتصادی و موقعیت و رفاه ملت ادامه دهد. [۱۸]

حلیمه رحمانی در مقاله خود با عنوان آموزش اخلاق حرفه ای برای دوره کارشناسی بیان کرد که جلب اعتماد عمومی برای حسابداران بسیار با اهمیت است، و با توجه به این که صاحب نظران و استادان حسابداری مورد پرسش در این تحقیق، آموزش مفاهیم و اصول اخلاقی به حسابداران را ضروری قلمداد نموده اند، توصیه می کنند که این واحد درسی به مجموعه دروس مقطع کارشناسی حسابداری افزوده شود. [۱۹]

تمام تحقیقات انجام شده در زمینه اخلاق حسابداری این نکته را عنوان کرده اند که اخلاق حرفه ای رکن جدا نشدنی این حرفه می باشد و وجود آیین رفتار حرفه ای باعث رشد حسابداری و اطمینان همه استفاده کنندگان از صورت ها و گزارش های مالی خواهد شد.

۴. نتیجه گیری :

نقش، وظیفه و مسئولیت حسابداران حرفه ای در قبال جامعه، صاحبان سرمایه و دیگر اشخاص ذیحق و ذینفع، ایجاب می کند که حسابداران اصول عمومی اخلاق حسنه را در همه جنبه ها رعایت کنند و به آیین رفتار حرفه ای مدون و منسجمی پایبند باشند تا پذیرش، اعتبار و احترام اجتماعی را که لازمه فعالیت در هر حرفه است، به دست آورند.

مراجع:

- ۱- رفیعی افسانه ، تاثیر جنسیت ، مقطع تحصیلی ، دینداری و سابقه کار بر تصمیم گیری اخلاقی حسابداران -16 در ایران ، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران ، ۱۳۸۶
- ۲- مدرس احمد ، رفیعی افسانه ، بررسی دیدگاه عمومی درباره آیین رفتار حرفه ای توسط حسابرسان و ضمانت ان در ایران ، فصلنامه دانش حسابرسی . ۱۳۸۷؛ ۲۶: ۲۵
- ۳-Greenberg Robert r (2001). The relationship of the dit and behavior: a replication. Issues in accounting education 16(3):367_380.
- ۴- Northouse peter g . (2004) leadership theory and practice (3r ed.). Thousand oaks, ca: sage publications.
- ۵- فراستخواه مقصود، اخلاق علمی رمز ارتقای آموزش عالی ، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری ، ۱۳۸۵ زمستان
- ۶- Mappes Thomas a(1988). What is personal ethics and should we teaching more of it? Teaching philosophy 11(1): 33_40
- ۷- فرامرز قراملکی احد، اخلاق حرفه ای ، نشریه تهران احد فرامرز قراملکی ، ۱۳۸۲.
- ۸-Duska rf , dusk abs (2003) accounting ethics. Eight published. Blackwell publishing. India . pp:5_25.
- ۹- Smith M., K.H.H. Lee(2009), Aspects of Accounting Code of Ethics in Canada, Egypt, and Japan, Nov./Dec
- ۱۰- Kabir M.H.(2009), Ethics and Independence in Accountancy Profession, Continuing professional Development(CPD), Seminar Paper
- ۱۱- Gitman L.J. C. McDaniel.(2002). The Future of Business.South-Western College Publishing USA. Interactive Edition. Pp.98-135
- ۱۲- علی مدد مصطفی، اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه ای، نشریه شماره ۱۹۵ سازمان حسابرسی، ۱۳۸۹
- ۱۳- Mc namara , carter , (1999) , <<complete guide to ethics management>>, [http:// www. Managemenet help org/ library/ ethics/ ethxgde.htm](http://www.Managemenet help org/ library/ ethics/ ethxgde.htm)
- ۱۴- Poesche,(2002) agil manufacturing strategy& business ethics, journal of business ethics 38,no.4
- ۱۵- کمیته فنی سازمان حسابرسی، آیین رفتار حسابداران حرفه ای، چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی، ۱۳۸۵
- ۱۶- رویائی رضانعلی ، محمدی مهدی ، اخلاق و حرفه ای گرایی در حسابداری ، چاپ دوم ، ۱۳۹۳
- ۱۷-Langenderfer, h. q. ,& rockiness, j. w . (1989). Intcgration ethics into the accounting curriculum : issues, problems , and solution . issues in accounting ebucaation , spring , 58_69.
- ۱۸- سرلک نرگس، اخلاق حسابداری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سوم، شماره های ۱ و ۲، ۱۳۸۷
- ۱۹- رحمانی حلیمه ، جباری حسین ، فصلنامه اخلاق در علوم فناوری ، سال پنجم شماره های ۳ و ۴، ۱۳۸۹